

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Franklinska ulica 64. Rokopisov ne vračamo. Nefrankirani pismi ne sprejemamo. Izdaja vsak teden. Naročnina letna 60 Din. za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, a ob posebej. Pošt. tek. rač. 71.197. Telefon 3113

Učiteljska naturalna stanovanja.

Kdor pozna stanovanjske prilike učiteljskega posebnosti na kmetih ve, da je nujna potreba odstraniti ta nedostatek in preskrbeti stanu, ki žrtvuje vse svoje življenje delu za narodovo izobrazbo in prosveto, primerna in zdrava stanovanja. Zaradi pomanjkanja zdravil in primernih stanovanj je delo mnogim učiteljem oteženo in marsikateremu je prav ta nedostatek zagrenil veselje do stanu in dela. Koliko učiteljev že krije zemlja, ki bi še danes lahko delali v prid naroda, če bi bili imeli primerna in zdrava stanovanja.

Na kmetih, posebno v manjših krajih, največkrat sploh ni dobrih stanovanj, ali pa le taka, ki v nobenem oziru ne morejo ustrezati.

Pogostokrat morajo najemati učitelji stanovanja v gostlinah, ker so to navadno edina večja poslopja v kraju.

Kako pa je z učiteljskimi stanovanji v gostlinah, to vedo nešteti tovariši, še bolj pa tovarišice, ki so okusali te dobrote.

Iz teh težkih stanovanjskih prilik je učiteljsko vedno želelo in neprestano poudarjalo nujno potrebo zdravil in stanu primernih stanovanj. Saj pa je za učitelja, posebno na kmetih, ko nima razen prijaznih štirih sten svoje sobe nikakih ugodnosti, udobno in zdravo stanovanje vse. V njem se more po šolskem pouku odpočiti in nemoteno pripravljati za šolsko in izvenšolsko delo.

Velike važnosti pa je tudi njegova samostojnost in neodvisnost, ki jo uživa le v svojem stanovanju, kjer se ob prostem času nemoteno lahko posveti samemu sebi ali delu.

Spominjam se učiteljice, ki je morala spati pri sosedu v podstrešni sobi z domačo hčerjo. Kolikokrat je tožila, kako ji je to mučno, da niti ob večerih nima pravega odihla in miru.

Bil sem v sobici druge učiteljice, vlažni in zatohli, pod katero je bil hlev.

Tretja mi je tožila, da mora stanovati v gostlini, kjer nima nikoli miru. Ako ne pride vsak večer zabavati gostov, jo gledajo po strani, če pa se prikaže v gostilni, mora poslušati ne baš izbrane dovčipe in šale gostov.

Taki in enaki primeri niso izbrane izjeme. Našteli bi jih lahko lepo zbirko in prav bi bilo, da bi mogli objektivno presoditi vse nepravilnosti, ki jih mora prenašati učiteljsko zaradi neurejenosti stanovanjskih razmer. Gotovo je, da so prilike v večjih krajih boljše, a tudi ne vselej take, kakor bi bilo potrebno.

Iz teh vidikov se je učiteljsko razveselilo predpisov novega šolskega zakona, s katerimi so zajamčena vsem učiteljem naturalna stanovanja.

Z izvedbo teh predpisov bi imelo doseči učiteljsko ono socialno stopnjo, na kateri mora stati prosvetni delavec.

Kako mučno je mnogim šolskim upraviteljem, ko morajo pri vsakem novem namenu učiteljev prositi in molelovati po vasi, kje bodo vzeli pod streho novega učitelja ali novo učiteljico. Prva skrb vestnega in izkušenega upravitelja: »Kam ga bomo dajali, kje bo stanovala, da bo vsaj nekoliko primerno!«

Kakor se je učiteljsko razveselilo lepih in mnogo obetajočih predpisov v zadevi naturalnih stanovanj, prav tako je bilo to veselje kaj kmalu zagrenjeno.

Kdo naj opisuje mnoga nesoglasja, razne pritožbe, in nevoljo, ki so zadele učiteljsko zaradi naturalnih stanovanj.

Občine, ki so že do sedaj težko zmagovale svoje obveznosti, so težko in marsikje z nerazpoloženjem napram učiteljem in celo do šole, sprejele stanovanjsko breme v svoje proračune. Komu je bilo težje kakor učiteljem, ko so vse to videli in občutili, pa si niso mogli pomagati. Nastalo nerazpoloženje se ni zmanjšalo in ob vsaki priliki občutili učitelj z nova breme, ki leži med njim in občani.

Brez dvoma je, da bo novoizvoljena narodna skupščina pokrenila vprašanje učiteljske stanarine in učiteljskih naturalnih stanovanj.

Tudi učiteljsko želi, da se to vprašanje reši.

Iz uvodoma navedenih razlogov želi učiteljsko, da dobe vsi dovoljna in zdrava naturalna stanovanja v šoli ali v učiteljskih stanovanjskih hišah v bližini šole. Ta zahteva je utemeljena v zakonu, upravičena z ozirom na njegov socialni položaj ter potrebna za uspešno in nemoteno delo v šoli in zunaj šole.

Znano pa nam je tudi, da so mnoge občine v težkem položaju in že sedaj težko zmagujejo naložena bremena. Zato pa hočemo učiteljem pomagati, da se reši to pereče vprašanje tako, da bo ustreženo na obe strani. Ustvariti hočemo možnost, da se učiteljska stanovanja sploh zgradi.

Ker so imeli šolski upravitelji kot hišni skrbniki in upravniki šolskih poslopj žele od nekdanje ugodnosti uživanja brezplačnih naturalnih stanovanj, naj jim ostane ta pravica tudi za bodoče. Te ugodnosti pa naj ne uživajo samo upravitelji na kmetih, ampak tudi oni v trgih in mestih, saj opravljajo eni kot drugi enake posle in imajo vsi iste naloge in skrbi. Vesten in gospodaren upravitelj bo za to ugodnost prištel in prigospodaril šolski občini več, kakor bo izdatke za stanovanje.

Temu predlogu bo toliko lažje ugoditi, ker so že skoraj na vseh šolah naturalna stanovanja za šolske upravitelje in ne bodo občine ponovno obremenjene.

Za ostale učitelje, za katere bo treba v največ krajih stanovanja šole poskrbeti, pa naj bi se rešilo to vprašanje na sledeči način:

Po možnosti je poskrbeti, da pristopijo šolske občine k zidanju posebnega stanovanjskega poslopja, ali k adaptaciji šole v svrhu pridobitve potrebnih naturalnih stanovanj.

Kakšna in kako urejena naj bodo ta stanovanja, naj predpiše poseben pravilnik, delo pa naj nadzoruje prosvetna uprava, kakor se to vrši pri zidanju šolskih poslopj.

Ko bodo stanovanja izvršena in pripravljena za vselitev, naj jih posebna komisija, v kateri naj sodelujejo zastopniki upravne oblasti pred vsem zdravnik in tehnik, zastopnik šolske občine in zastopnik šole, pre-

cenijo na osnovi uredbe po velikosti, udobnosti in krajevnih prilikah.

Razume se, da bi se morala cenilna komisija ozirati tudi na plačilno možnost učitelja stanovanja in naj bi cenilna vrednost v nobenem primeru ne preseгла po zakonu določene stanarine, (§ 29 zak. o nar. šolah in dodatni izpremembi) ki so jo dolžne plačevati občine tam, kjer nimajo naturalnih stanovanj.

Po ugotovitvah komisije naj se odkažejo učiteljem stanovanja, določena stanarina, pa odteguje učiteljem po računovodstvu ali šolskem upravitelju od draginskih doklad in nakazuje šolski občini kot prispevek za plačevanje anuitet amortizacijskega posojila.

S takim postopkom bi bile pred vsem razbremenjene šolske občine, učiteljsko pa bi bilo deležno za primerno najemnino, ki bi se stekala v prid občine, zadovoljivih stanovanj.

Ko pa bodo amortizacijska posojila plačana, se najemnine znižajo na minimum, ki

je neobhodno potreben za vzdrževanje in popraviljanje stanovanjskega poslopja.

Tak postopek bi bil tudi v smislu zakonodave namen pomagati učiteljsko do zdravil stanovanj, za katere naj skrbijo občine, ki imajo neposredno korist od šole in učiteljskega.

Podal sem svoje mnenje po resnem preudarku in trdnem prepričanju, da je le tem potom mogoče rešiti to vprašanje zadovoljivo na vse strani in s tem odstraniti vsa nesoglasja, ki se danes prav zaradi učiteljskih stanovanj pojavljajo in otežkočajo mirno in složno sožitje ter pogostokrat ovirajo na predek šole in razmah narodne prosvete.

Ker je vprašanje važno ne le iz učiteljskega vidika, ampak tudi s stališča šolskih in upravnih občin, želimo, da vsi prizadeti o stvari razpravljajo in najdejo rešitev, ki bo zadovoljila obe strani in za vselej odstranila vse, kar bi moglo kaliti in ovirati sporazumno in vzajemno sožitje občanov in učiteljev.

Pred ustanovitvijo ekskurzijskega odseka JUU.

Na predlog tov. Jožeta Zupančiča iz Litije, ki je sprožil nedavno v našem stanovskem glasilu v članku »Ahasverji na okup« idejo za ustanovitev »Ekskurzijskega odseka« smo sprejeli več pohvalnih odzivov od našega članstva. Razpravljali smo o predlogu tudi na seji in vzeli cilje EO v program JUU. Na seji smo pooblastili tov. Zupančiča, da izvede organizacijo EO. Obračamo se tem potom na naše članstvo, da mu pri tem delu pomagajo.

JUU sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani.

Da bo članek: »Ahasverji na okup« — ki je izšel v »Učiteljskem Tovarišu« začel kom prejšnjega meseca, vzbudil toliko zanimanja in odziva, nisem pričakoval. Veseli me, da je v naših vrstah tako močno razvita popolna želja in vem, da je mnogemu, ki si želi na pot in v svet, premalo napolnjen žep najhujša — cokolja! Seveda, na objadranje sveta niti ne mislimo z EO, že s skromnimi prihranki pa bodo člani EO pogledali marsikak zanimiv kraj tako v naši državi, kakor tudi izven državnih mejnikov.

V osebnem razgovoru, ki so ga navezli na članek »Ahasverji«, so mi razni tovariši in tovarišice predložili marsikak vpoštevanja vreden nasvet, zanimivo pa je, da sem prejel na članek že tudi nekaj pismenih nasvetov pa tudi vprašanj, kam bo šla naša prva pot, koliko bo cena za udeležence, kdaj odidem itd.

Vsem tem povem, da obstoja EO za sedaj le še na — papirju. Upravni odbor banovinske sekcije JUU je na svoji nedavni seji vzel predlog za ustanovitev EO pod okriljem JUU na znanje. Zdaj pa je treba ta predlog spraviti v življenje.

Pozivam tovariše in tovarišice, ki so voljni sodelovati v pripravi za oživotvorenje

nje EO, da mi javijo svoje naslove. Ko bo par pripravljen, sprejeti organizacijo EO na svoje rame, bomo stopili skupaj in ukrenili vse potrebno. Dela bo precej, zatorej vsi, ki imate dobro voljo, na plan!

Omenjam, da sem zaradi zadev EO stopil v pismeni stik s češkoslovaškimi tovariši, ki se bavijo s takimi posli in so mi obljubili vsi svojo pomoč. To nam bo v veliko oporo, ker bomo gradili na njihove izkušnje.

Ako bo dovolj odziva, bomo morda že o binkošti krenili na krajšo pot; kar z avtobusi. Mislim, da je jako primerno najeti avtobuse in pohiteti v svet za en dan, dva, ali tri... Vožnja z avtobusi ima sploh razne prednosti kakor pa vožnja z vlaki. Seveda pa bomo vse daljše ture podvzeli z železnico, EO pa se bo moral pobrigati, da doseže za svoje članstvo na skupnih izletih ¼ železniško tarifo. To bo skupna potovanja znatno pocenilo. Eni menijo, da je ugodnejše, če si na potovanju — sam ali s prav majhno znano družbo, drugi pa vedo, da je popotovanje v zaokroženi družbi, če tudi z novimi znanci, prijetnejše. Čemernost in slabo voljo ostavimo itak — doma, v potne kovečke pošljemo le vedro volje in veselo razpoloženje. Jaz za svojo osebo sem se domala še vedno izvrstno počutil v družbi, ki sem jo navezal na skupnih potovanjih. In sem pogledal z ekskurzijami že precej po svetu. Na vse hranim lepe, iskrene spomine! ...

Torej za konec:

1. Potrebuem pismenih prijav tistih, ki bi kdaj hoteli v družbi EO na pot. (Ture bomo izbrali po želji članov. Kakor to delajo naši severni bratje, bo v vrstah EO prostora tudi za neučitelje — znanke in prijatelje[ice] naših članov.)

2. Kako želiš sodelovati v EO?
3. Tvoji nasveti za organizacijo EO.
4. Pomeni se o tem s svojim prijateljem, s svojo tovarišico.
5. Ne odlašaj s sporočilom, obvesti takoj pisca teh vrstic, ki želi, da stopi EO skoraj v življenje.

—nč—

LISTEK

H koncertu Trboveljskega mladinskega zbora.

Se dolgo bomo govorili poklicani in nepoklicani o neverjetni izvežbanosti in vzorni disciplini mladih, po zelenih tratah in po vročem solncu hrepenečih rudarskih otrok. Še dolgo bomo hvaležni trojici: Šuligoju, Adamiču in Kumarju, da so spodbudili temelj, na katerem sta stala učitelja Švilgoj in Martin Kačur, ter postavili na njih mesto sodobnega človeka, ki ve, kaj hoče zase in za druge. Neizbrisen bo ostal v našem spominu pogled na množico, ki si ni mogla ubraniti solz, ko so njihovim srcem govorila nepokvarjena in v dimu fabrik preizkušena, za bridkost življenja že dozorela mlada srca. S sočutjem bomo v duhu še dolgo gledali vrste preprostitih obleke, ki jim je barva morda obledela od materinih solz, prelilih v črnih nočeh nad črnimi rovi. In vzbudila se bo v nas morda tudi želja, da bi se v kakem akcionarju zganil spet človek ob pogledu na te pristne slovenske obleke.

Na vse to bomo še dolgo mislili, vse to bomo še dolgo čutili.

Ali nečesa ne pozabim več svoj živ dan, nečesa, kar me je pretreslo kakor spoznanje in razodetje:

Preoral sem že dovolj ledine in videl sem druge orati; dajal sem in videl dajati druge; dovoljkrat se mi je obrnil pogled nazaj, doživel marsikatero presrečno odhodnico, okrašeno z govori o zaslugah in nepozabnih kulturnih spomenikih in o hvaležnosti vseh, ki

ostanejo. Nisem pa doživel ne videl take ne ločljive vezi, kakršna se spleta iz dneva in dan med učiteljem Šuligojem in mladino, ki jo njegova volja, njegova ljubezen in njegovo čustvo preoblikuje. To ni vez, ki se zrahlja z odhodnico in z nekaj hvaležnimi govori, vdanost je to, ki korenini v trpeči črni zemlji. Kolikor src pred njim, toliko brezpogojno vdanih življenj, vdanosti za vse srečne kakor za vse težke dni. Prejasno govore te nepokvarjene očke, da bi bilo drugače; previdno se stiskajo revne ovčke okrog svojega pastirja.

Pastirstvo pa je poslanstvo. Da bi se pastir vedno zavedal svojega odgovornega poslanstva in pripeljal svoje ovčice v srečnejšo in lepšo bodočnost! In da bi se vera vdanosti ovčice nikoli ne skalila!

J. Ribičič.

Koncert mladinskega pevskega zbora Trbovlje-Vode.

Ljubljana, 15. nov. 1931.

Mladinski pevski zbor Trbovlje-Vode je bil ustanovljen pred letom dni od dirigenta — učitelja na Vodah — Avgusta Šuligoja. Z vsim vsem se je vršel on in njegova armada, ki šteje 110 glav, na intenzivno delo po vedno uspešnem principu: od malega k večjemu, od lažjega na težje. Pri vajah, katerih je bilo neverjetno veliko, so temeljito študirali najprej pesmice, a končno pesmi. Priredili so koncerte v Litiji, Trbovljah, Hrastniku in Rogški Slatini, 15. t. m. pa v Ljubljani, tam, kjer se naj oceni njihovo dosežanje delo, kjer naj se jim da pobuda za

nadaljnje delo v najširšem smislu besede — ali pa opomin, da se vrnejo v Trbovlje. Do tega koraka jim ni bila postлана pot z rožicami, niso jih podpirali mnogobrojni stebri. Pešiča ljudi: dirigent, tovarišica upraviteljica in tovariš upravitelj šole na Vodah, naš dobri znanec in neumorni delavec na kulturnem polju, Oskar Moll, skladatelj Adamič, Pertot, Micun, dirigent UPZ Srečko Kumar in učiteljsko dekle in deške šole na Vodah. Od marsikod je pa priletelo poleno namesto podpore in dostikrat je padla pikra opazka namesto dobrega sveta. Pevke in pevci tega zbora sinovi in hčere onih, ki v potu svojega obraza služijo tem malčkom borni košček kruha. Vse te zapreke so odstranili pionirji zbora in na nasvet ter podporo od strani JUU — pevskega odseka — prihiteli v Ljubljano. Njih trud je bil obilo poplačan — smelo trdimo, gosposko. Ljubljana že dolgo ni doživljala toliko lepega kot pri nedeljskem koncertu.

Kljub deževnemu jutru so stopili mladi pevci iz vlaka vedrih lic in s ponosnim čelom. Na kolodvoru jih je pozdravil v imenu sekcije JUU in UPZ Drago Supančič. Odšli so takoj v franciskansko cerkev, po maši pa k vaji v Union. Že pevska vaja je pokazala, kako resno se zavedajo predstojenega koncerta. Dirigent in spremljevalec pri klavirju, požrtvovalni sodelavec Šuligojev, Milan Pertot, nista imela česa popraviti, vse je bilo izvrstno. Po vaji so odšli k zajtrku v kuhinjo Nj. Vel. kraljice Marije v Prečni ulici, kjer jim je bil serviran obilen zajtrk. Tu so imeli tudi kosilo in popoldanski prigrizek. Tovarišica Travnova jim je z dovoljenjem vodstva kuhinje in na stroške Pomladka in Rdečega Križa pripravila tako izvrstno in obilno pre-

hrano, da so otroci prosili, če smejo nesti vsaj nekaj od tega tudi svojim staršem — pomočniki tovarišici Selanovi je skoraj zmanjkalo papirja za zavitke — dobri otroci, ki niso v dobrem pozabili svojih staršev, ki nimajo danes in morda nikoli — pečenke, kompotov in peciva!

Koncert pred dobesedno nabito in razprodano dvorano je otvoril z lepim uvodnim govorom tov. Beg Ante. Orisal je težave in delovanje pevskega zbora ter karakteriziral posamezne pesmi. V imenu ljubljanskih otrok sta pozdravila pevce in pevke — drage sestre in bratce — učenka in učenec drugega razreda osnovne šole na Grabnu. Deček je izročil šopek cvetlic zboru z vzklikom: »Naj živi ml. pev. zbor Trbovlje-Vode, naj živi njega pokrovitelj, prestolonaslednik Peter, naj živi naš modri in dobri vladar kralj Aleksander!«. Kratak aplavz in že smo pri izvajanju koncerta. Kljub gneči — glava pri glavi — je zavladala grobna tišina.

Program je bil na podlagi izjav publike, kritikov in našega očeta glasbe, ravnatelja Hubada, brezhibno sestavljen. Obsegal je 16 kompozicij. V prvem delu: Emila Adamiča: Pesem rudarskih otrok, Zabučale gore, Koroški fantom in s klavirjem Jurjevance in Božična Ivana Grbca. Že takoj prva pesem — himna zbora — je presenetila poslušalce radi lepega prednašanja, točne intonacije, globočine teksta in lepote kompozicije. Marsikatero oko se je zasolilo pri kitici:

Oče naš je pod zemljo,
tam mu duša in telo
v britkih kapljah krvavita,
dan na dan za nas trpita.